

Psalmenvesper 19 mei 2009
Waalse kerk,
Amsterdam

in dankbare
herinnering
aan Gert-Jan Buitink
Psalmenverzamelaar

medewerkers:
Jaap Zijlstra
Sipke van der Land
Dick Wursten

muziekensemble [ad hoc] *AdPsalmos*:
Sopraan Sofie Müsing & Kersten Cottyn
Alt Harda van Wageningen
Tenor Herman Lodder & Dirk Smits
Bas Harry van der Kamp
gamba Susanne Braumann
blokfluit Baldrick Deerenberg
orgel Willem Ceuleers

Preludium

- orgelspel
Willem Ceuleers: *Prelude en fuga in e-klein*, opus 579 (2003)
Anthoni van Noordt: *Psalm 24*, vers 1, à 4 (Pedal)
vers 2, à 4 (Pedal)
vers 3, à 4 (In de Bas)

Verwelkoming

- welkomstwoord door dhr. Job Nel (*voorzitter van de kerkraad van de Waalse Kerk*)
- situering van de Psalmvesper door Dick Wursten

Psalmvesper

- stilte ter voorbereiding
- *votum* : 'Onze hulp' [*psalm 121*] door het ensemble *AdPsalmos*

Melodie [*Hypo-Mixolydisch*], Louis Bourgeois (1551)
originele tekst: Théodore de Bèze (1551)
Nederlandse tekst: Willem Barnard (1967)

*Ik sla mijn ogen op en zie
de hoge bergen aan,
waar komt mijn hulp vandaan ?
Mijn hulp is van mijn HERE, die
dit alles heeft geschapen.
Mijn herder zal niet slapen.*

- J. Pzn. Sweelinck (*Premier livre des pseumes de David*) (SATB)

Théodore de Bèze (1551)

vertaling: Petrus Datheen (1566)

*Vers les monts j'ay levé mes yeux
Cuidant avoir d'enhaut
Le secours qu'il me faut.
Mais en Dieu qui a faict les cieux
Et cette terre ronde,
Maintenant je me fonde.*

Tot de bergen hef ik op mijn
Ogen, ende vandaar
Verwacht ik hulp eenpaar.
Maar op God die gemaakt heeft fijn
Hemel en aard' in 't ronde,
Wil ik mij vast'lijk gronden.

- gedicht (Jaap Zijlstra)
- *Psalm 103* door het ensemble *AdPsalmos*

Melodie [*Hypo-Mixolydisch*], 1539 & Guillaume Franc (1542)
originele tekst : Clément Marot (1543)

- verset 1: Jan Pzn. Sweelinck, *Livre troisième...* (SSATTB)
- verset 7: Claude Goudimel (1568, versierd contrapunt) (SATB)
- verset 8: Claude Goudimel (1565, noot tegen noot) (STTB)
- verset 9: Pascal de l'Estocart (SATTB)

Clément Marot (1539-1541-1543)

Bijbel (NBG 1951)

*Sus louez Dieu mon âme en toute chose,
Et tout cela, qui dedans moy repose,
Louez son Nom tressainct & accomply:
Presente à Dieu louanges & services,
O toy mon âme: & tant de benefices
Qu'en as receu ne les metz en oubly:*

Loof de HERE, mijn ziel,
en al wat in mij is, zijn
heilige naam;
loof de HERE, mijn ziel, en
vergeet niet een van zijn
weldaden;

*Comme aux Enfants est piteux ung bon pere,
Ainsi (pour vray) à qui luy obtempere,
Le Seigneur est de douce affection:
Car il congnoist dequoy sont faictz les hommes,
Il sçayt tresbien, hélas, que nous ne sommes
Rien, sinon pouldre & putrefaction.*

*A herbe & foin semblent les jours de l'homme:
Par quelcque temps il fleurit, ainsi comme
La fleur des champs, qui nutriment reçoit.
Puis en sentant d'ung froid vent la venue,
Tourne à neant, tant que plus n'est congneue
Du lieu auquel n'agueres fleurissoit.*

*Mais la mercy de Dieu est eternelle
A qui le craint: & trouveront en elle
Les filz des filz justice & grand' bonté:
J'entends ceulx là qui son contract observent,
Et qui sa Loy en memoyre reservent,
Pour accomplir sa sainte vouldté.*

¶ Gelijk zich een vader ontfermt over zijn kinderen, ontfermt Zich de HERE over wie Hem vrezen. Want Hij weet, wat maaksel wij zijn, gedachtig, dat wij stof zijn.

¶ De sterveling – zijn dagen zijn als het gras, als een bloem des velds, zo bloeit hij; wanneer de wind daarover is gegaan, is zij niet meer, en haar plaats kent haar niet meer.

¶ Maar de goedertierenheid des HEREN is van eeuwigheid tot eeuwigheid over wie Hem vrezen, en zijn gerechtigheid over kinds-kinderen, over hen die zijn verbond onderhouden, en aan zijn bevelen denken om die te doen.

- Bijbellezing en meditatie (Sipke van der Land & Dick Wursten)
thema: “Waarom wij Psalmen zingen...”
- de hymne: *Psalm 33* – **samenzang** (3 coupletten, 3 berijmingen)

Marot zette boven zijn berijming (1543): « *C'est un bel hymne auquel le prophete invite d'entrée à celebrer le tout puissant: puis chante que tout est plein de sa bonté...* »

Melodie [*Dorisch*], Guillaume Franc (1543)

Clément Marot (1543) :

*Réveillez-vous chacun fidèle,
Menez en Dieu joie orendroit,
Louange est très séante, et belle
En la bouche de l'homme droit:*

*Sur la douce harpe
Pendue en écharpe
Le Seigneur louez,
De Luz, d'épinettes,
Saintes chansonnettes
A son nom jouez.*

Marnix van St. Aldegonde (1580) :

*Laet synen naem zijn hoogh' ghepresen
Met nieuw' ghedicht van lied'kens goet:
Die sullen fraey ghesonghen wesen
Met stemmen hel, claer ende soet:*

*Want des Heeren spreken
Is sonder ghebreken,
Suyver end' oprecht.
Alle syne daden
Gaen toe, met ghenaden
Ende waerheyt slecht.*

J.W. Schult Nordholt/Jan Wit (1967) :

*Wij wachten stil op Gods ontferming,
ons hart heeft zich in Hem verheugd.
Hij komt te hulp en geeft bescherming,
zijn heilige naam is onze vreugd.*

*Laat te allen tijde
uwe liefd' ons leiden,
uw barmhartigheid.
God, op wien wij wachten,
geef ons moed en krachten
nu en voor altijd.*

Bijbel (NBG 1951)

1 Jubelt, gij rechtvaardigen,
in de HERE, een lofzang
betaamt de oprechten.

2 Looft de HERE met de
citer, psalmzingt Hem met
de tiensnarige harp.

3 Zingt Hem een nieuw lied,
speelt schoon op de snaren
onder geschal.

4 Want des HEREN woord is
waarachtig, al zijn werk
geschiedt in trouw;

20 Onze ziel verwacht de
HERE, Hij is onze hulp en
ons schild.

21 Ja, in Hem verheugt zich
ons hart, ja, op zijn heilige
naam vertrouwen wij.

22 Uw goedertierenheid,
HERE, zij over ons, gelijk
wij op U hopen.

- Een Psalm, maar dan anders (Sipke van der Land)
- Gebeden (Dick Wursten)

- *Magnificat*: ‘de lofzang van Maria’

Melodie [*Aeolisch*], Psalm 3 (1539)

[*Sinds 1542 niet meer in het Geneefse Psalter*]

Tekst: Johannes Eusebius Voet (1704-1778)

Voet was één van de dichters die teksten leverde voor de ‘nieuwe berijming’ van 1773. Zijn versie van de lofzang van Maria is in het *Liedboek* en in *Zingt Jubilate* bijna helemaal geconserveerd, weliswaar gerestaureerd door Willem Barnard. Wij zingen het origineel.

- voorspel: W. Ceuleers, *Klavierübung für die Patin*, opus 630 (2005), gevolgd door **samenzang** (couplet 1, 5 en 7)

Mijn ziel ver-heft Gods eer;
 mijn geest mag blij den Heer
 mijn Za-lig-ma-ker noe-men,
 die, in haar la - ge staat,
 zijn dienst-maagd niet ver-smaadt,
 maar van zijn gunst doet roe-men.

5

*Die stout zijn op hun macht,
 Heeft Hij, versmaad, veracht,
 Gestoten van de tronen;
 Maar Hij verhoogt en hoedt
 Het nederig gemoed,
 Waarin Zijn Geest wil wonen.*

7

*Zijn goedheid klom ten top:
 Hij nam Zijn Isrel op,
 Naar 't heil, Zijn knecht beschoren;
 Gelijk Hij, ons ten troost,
 Aan Abram en zijn kroost
 Voor eeuwig had gezworen.*

- gedicht (Jaap Zijlstra)
- *Nunc Dimittis* ('de lofzang van Simeon') door *AdPsalmos*

Melodie [*Hypo-Aeolisch*], Louis Bourgeois (1551)

verset 1: Jan Pzn. Sweelinck, *Premier livre...* (SSATB)

verset 2: Willem Ceuleers, zetting adhoc (SSATTB)

Clément Marot (1543)

Lukas 2, Willibrordvertaling

*Or laisses, Createur,
En paix ton serviteur
Ensuivant ta promesse:
Puis que mes yeulx ont eu
Ce credit d'avoir veu
De ton Salut l'adresse.*

29 'Nu, Meester, laat U,
zoals U gezegd hebt,
uw knecht in vrede gaan;
30 want mijn ogen
hebben uw heil gezien,

*Salut mis au devant
De tout peuple vivant,
Pour l'ouyr, & le croyre:
Ressource des petitz,
Lumiere des Gentilz,
Et d'Israel la gloire.*

31 dat U ten aanschouwen
van alle volken hebt toebereid,
32 een licht dat een openbaring
zal zijn voor de heidenen
en een glorie voor uw volk Israël.'

- Zegen

Postludium

- orgelspel: J.Pzn. Sweelinck: *Drie variaties op Psalm 36*

orgelwerken:

Anthoni van Noordt, *Tabulatuur-boeck* (Amsterdam, 1659)

Jan Pietersz. Sweelinck, *Ms.* (ed. *opera omnia*, vol. I)

Willem Ceuleers, *Ms.* (zie www.ceuleers.eu)

vocale werken:

Jan Pietersz. Sweelinck, *Quatre livres des pseumes...*

Alle 150 psalmen, sommige zelfs meerdere keren, getoonzet, zijn in vier bundels door Sweelinck gepubliceerd in Amsterdam tussen 1604-1621. Deze waren niet bedoeld om in de kerk gezongen te worden (daar werd in het Nederlands eenstemmig en onbegeleid gezongen), maar thuis (in het Frans) tijdens bijeenkomsten van de *collegia musica* die in die tijd floreerden. Vocaal, instrumentaal, of in mengvorm: het stond de uitvoerders vrij.

Claude Goudimel (? – 1572 (Lyon, nasleep Bartholomeüsnacht)

Deze Parijse componist heeft de psalmen verschillende keren getoonzet (NB, ook enkel voor gebruik *ès maisons*). De Parijse *note contre note* editie (in stemboekjes, 1564-1565) verscheen in 1565 in één band in Genève. De versierdere versies (*contrepont fleuri*) uit 1586 werd in 1580 eveneens in Genève herdrukt. Daarnaast (beter daarvóór: 1551-1566) publiceerde hij in verschillende bundels 67 psalmmotetten.

Paschal de L'Estocart, *150 Pseumes... à 4,5,6,7,8 voix.*

Editie gedrukt in Genève (soms met een adres in Lyon), 1583. Geboren in dezelfde stad als Calvijn (Noyon) en blijkbaar goed bevriend met de Geneefse culturele elite; aan het eind van zijn leven actief aan het hof van Charles de Lorraine (Nancy). Hij moet niet lang na 1584 gestorven zijn.